

LLUC

ANY XLIV • NÚM. 519 • MAIG 1964

LA HOMILIA EN LA MISA

SUMARI

	Pàgs.
* La Homilía en la Misa.	129
* El Santuario y Monasterio de de Ntra. Sra. del Puig de Pollen- sa, por Gaspar Munar, M.SS.CC.	131

SECCIÓ MALLORQUINA

* El Monument a Pius XII a la Basilica Vaticana, per Miquel Ollers, M.SS.CC.	142
* Aclarar conceptes, per Miquel Gayà	146
* Flora de Mallorca, per Francesc Bonafé, M. SS. CC.	149
* Informació del Santuari	151
* Temes d'Art, per Josep Bauçà i Pisà	154
* Noticiari Mallorquí.	156
* Els nostres llibres	158
* Pàgina del pagès	159

PORTADA: *La entrada del Santuario de
Ntra. Señora del Puig de Pollensa.*

DIRECCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

Paz, 3 - Palma de Mallorca

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:

Ordinària: 50 ptes.

De benefactor: 100 ptes.

HAY quienes, acostumbrados a las vertiginosas velocidades de hoy día, quisieran que todas las funciones del culto católico fuesen muy breves y como resueltas con logaritmos. A éstos no les habrá sentado muy bien que el Concilio Vaticano II haya dispuesto que en todas las misas, que se celebran los domingos y fiestas de precepto con asistencia del pueblo, haya homilía, la cual no ha de omitirse, a no ser por causa grave.

Esta disposición, aunque no guste a todos, es muy conforme a la tradición eclesiástica y ha de redundar en gran provecho del pueblo cristiano. Es lo que se hacía en la primitiva cristiandad. En tiempo de San Justino mártir, en el siglo II, según él mismo nos atestigua en su Apología, después de las lecturas que se hacían en la primera parte de la misa, el Obispo tomaba la palabra y exhortaba al pueblo sobre el contenido del texto. Esto mismo habían hecho los Apóstoles en las reuniones de los fieles para la fracción del pan, pues siempre dieron la máxima importancia a la predicación de la divina palabra según aquello de San Pablo: La fe proviene del oído, y el oído, de la palabra de Dios.

Habiéndose descuidado tan importante práctica en el transcurso de los siglos, el Concilio Tridentino urgió la obligación que tenían los Pastores de almas de explicar al pueblo fiel, todos los domingos y fiestas, las verdades necesarias para su salvación, de

corregir los vicios y fomentar las virtudes (S. XXV c. 2). Y el Código actual de Derecho canónico manda que los Párracos, en todos los domingos y días de precepto, hagan la acostumbrada homilía en la misa que haya más concurso de pueblo (can. 1344).

Con mucha razón el Vaticano II ha reafirmado y perfeccionado esta prescripción sobre la homilía, extendiéndola a todas las misas dominicales y fiestas de precepto, pues hay que reconocer, como decía el Papa S. Pío X, que la causa principal de los males morales, que lamentamos en el mundo, es la ignorancia religiosa. Bien es verdad que a veces la malicia humana y la corrupción de costumbres se juntan con la ciencia religiosa, pero aquellas son del todo inevitables, cuando se ignoran las grandes verdades de nuestra religión y las dulces enseñanzas del Evangelio.

Ahora cabe preguntarse: ¿Será obligación grave por parte de los fieles asistir a dicha homilía?

Nada tendría de extraño que pronto los teólogos se inclinaran por la afirmativa, teniendo en cuenta que según se dice en la Constitución conciliar la homilía forma parte integrante de la misa, y de otra parte por principio general no cumple con el precepto de la Iglesia el que deja una parte notable de la misa. Una parte de la misa puede ser notable ya por su excelencia, ya por su duración. ¿No vendrán a durar como la mitad de toda la misa las oraciones preliminares junto con las lecturas, la homilía y el credo?

Sin embargo cuando en el mismo Concilio se planteó la cuestión de si convendría imponer como obligación grave la asistencia a la misa completa no se llegó a tomar acuerdo alguno, porque no quiso el Concilio dar a aquella Constitución un carácter disciplinar, sino más bien quiso que fuese una Constitución de principios. Lo que sí recomienda es que se instruya diligentemente a los fieles acerca de la participación en la misa toda entera, principalmente los domingos y fiestas de precepto.

Si nuestro pueblo sigue con docilidad esta norma, pronto se verán los frutos que lleva al alma el conocimiento de Jesucristo y de su doctrina salvadora.

FABRICA DE CADENAS EN
ORO, PLATA CHAPEADO
ORO Y METAL PLATEADO
CLAUDIO POMAR

Francisco Pizarro, 1001 - S. Miguel, 73
Tel. 11975 - Apartado 107
PALMA DE MALLORCA

Taller Mecánico

Hijos de Jacinto Soberats

Venta Motores y Bombas

Guarch

Mayor, 45 - Teléf. 85

La Puebla

EL SANTUARIO Y MONASTERIO DE NTRA. SEÑORA. DEL PUIG DE POLLENSA

El Puig de María

Si vais a Pollensa, la villa más antigua de Mallorca, y, sin entrar en el pueblo, seguís la carretera general que lleva hasta el Puerto y Formentor, toparáis con un indicador que os dirá: *Puig de María*. Este letrero os señala un camino, no muy bueno, que conduce a un áspero monte, que se yergue a la derecha y aparece coronado por unas edificaciones antiguas, que semejan una fortaleza.

Este es el *Puig de María*, monte de unos 600 metros de altura, a poca distancia de la población, y que está cargado de historia. El ha sido teatro de maravillas celestiales, ha vivido días de gloria y jornadas de dolor, sostuvo en su cima el más bello y opulento monasterio de monjas, que siglos atrás hubiera en Mallorca, y todavía subsiste allí uno de los Santuarios marianos más notables de la isla.

Créese, y no sin fundamento, que ya en tiempo de la dominación sarracena llevaba esta montaña el mismo nombre que ahora de *Puig de María*. En efecto consta que, a raíz de la reconquista, en 1252, cuando la toponimia de la isla permanecía casi inalterada desde el tiempo de los sarracenos, un tal Juan de Garriga y su esposa Ermesendis vendieron a Pedro Bort una tierra y bosque situados *ad podium Ste. Marie, junto al Puig de Santa María* cerca de la villa de Pollensa. (1) Quizás esto sea indicio de que ya los primitivos cristianos mallorquines habían dedicado al culto de María aquella abrupta montaña.

El camino, que lleva a su cima, discurre al principio entre bancales de tierra fértil, donde se dan buenas legumbres y crecen robustos los almendros y algarrobos. Después empieza a serpentear y a subir silencioso por entre la fronda del bosque, que en sus claros nos deja ver la populosa villa asentada en el valle inmediato. Es una vista panorámica espléndida. A mitad de la subida el sendero se convierte en auténtico camino de herradura con escalones empedrados como todos los antiguos caminos de la sierra. En su última etapa, para escalar la cima, se ve precisado a trepar por la parte del mediodía y por fin nos deja ante un vetusto edificio.

Lo primero que descubre el viajero es un recinto amurallado con almenas, a cuya plataforma se sube por una escalinata de piedra. En el ángulo noreste aparece una robusta torre de defensa; en el centro, una modesta iglesia y a la derecha otro edificio. Por este lado el muro está cortado y aparecen edificaciones dispersas, restos del antiguo cenobio, que aquí floreció durante cerca de dos siglos. Su historia

(1) *Historia de Pollensa* de don Mateo Rotger. II, pág. 122, nota 3.

Ntra. Señora del Puig de Pollensa.
Estampa litográfica en que está representado el milagro de la Hostia.
También se ven las Ermitañas de Son Salas vueltas hacia el Puig de María.

tiene como prólogo una bella leyenda, digna de Jacobo de Voragine, y que en nuestros días cantó admirablemente el poeta pollensín Costa y Llobera. (2).

La bella leyenda

Cuéntase que una rica *Madona* de Pollensa, por nombre *Floreta Ricomana*, viuda de Bernardo Oltzina, se había retirado con su hija *Simona* y otra doncella llamada *Dolça Albí* a un rafal de su propiedad denominado *Son Salas*, situado no muy lejos de la villa, entre el poniente y el mistral, para llevar allí vida eremítica. Allí vivían aquellas tres piadosas mujeres entregadas a la oración y penitencia. Desde su ermitorio, por encima de los hogares de la villa, descubrían perfectamente el *Puig de Sta. María*. Y sucedió que, estando en oración, cuando la noche había ya extendido su negro capuz sobre las cosas, vieron repetidas veces, sobre todo en días de sábado, que unos bellos resplandores salían de la cumbre del *Puig de María*.

Es l' hora de la pau.
Allà sobre el mar blau
s'adorm el dia:
I misteriós el vent
escampa dolcement:
Ave Maria.

.....
Les dones del desert,
amb lo seu cor obert
a l'harmonía,
comencen l'oració...
Mes, ah! quina visió
les extasia?

El Puig, que just davant
d'aquell paratge sant
se descobria,
floreix en viva llum
i vessa ric perfum
de melodia.

Admiradas contaron la maravilla a su confesor y éste la hizo saber al pueblo. Los pollensines, agitados de una santa inquietud y presididos por su clero, una mañana de Mayo, subieron a la montaña de los resplandores.

(2) Homenatge que dedican a la Verge del Puig los Poetes Mallorquins. 1886, pág. 67.

... Ya son dalt!
Ravells i mates sols troben
damunt aquell cim tot ras;
i la gent sols no hi descansa,
que no reposa l'afany.
De sobte crida: miracle!
la veu pura d'un infant.
I tothom s'arremolina
prop d'un ravell que es més alt.
Dins el ravell, oh prodigi!
Oh ric tresor afinat!
Una imatge de Maria
veuen los ulls assombrats.
Rompudes cauen en terra
les rames que hi ha davant;
les altres fan a l'imatge
dosser d'humil magestat.
De genolls davant la Verge
tothom a tal vista cau,
i del cor brolla la Salve
més fervorosa que mai.

En vista de aquel milagro los pollensines resolvieron edificar un templo en aquella altura en honra de la prodigiosa imagen. Y un buen día subió otra vez al monte santo toda la villa y un sacerdote celebró devotamente la santa misa en el sitio escogido. Y he aquí que una nueva maravilla consagró para siempre aquel lugar.

*Ja el sacerdot alça Déu:
Tot calla, tothom se postra...
De prest amb un crit confús
aquella altura ressona.
De les mans del sacerdot,
oh miracle! es fuita l'Hòstia
i sobre el poble assombrat,
Sol de les ànimes, vola,
amb serena resplandor
senya per l'aire ampla volta,
i dins les mans del ungit
altra vegada se posa.*

*L'espai del temple per fer
Déu mateix aquí demostra:
Oh mil voltes beneït
temple senyat amb una Hòstia.*

Estos prodigios han flotado siempre, como polvillo de oro, en las crónicas del Puig de Pollensa y se han representado muchas veces en las varias estampas que de su Virgen se han esparcido por toda la Isla.

La historia de un devoto Santuario y de un gran Monasterio

El primer documento fehaciente que tenemos acerca del Santuario del Puig es el permiso expedido por el Obispo de Mallorca, Don Berenguer Balle, el 31 de Marzo de 1348, autorizando a los moradores de la Parroquia de Pollensa la construcción o terminación en la cima del monte de una capilla u oratorio a honor de Sta. María. (3). De donde se deduce que antes de aquella fecha no había en aquel paraje oratorio alguno.

La nueva obra empezaría muy pronto, y multiplicándose los legados y donativos en favor de la misma, pronto quedaría terminada (4).

¿Cuál fue la causa motiva de edificar un santuario en aquella altura? ¿Acaso los milagros referidos por la tradición? El documento citado no hace a ellos la más ligera alusión. Rotger, en su Historia de Pollensa, indica otro motivo, que tiene mucho viso de probabilidad. (5) En aquel año de 1348 se cebó terriblemente sobre Mallorca la peste negra, causando más de 15.000 víctimas. Pasó a la posteridad con el nombre de *l'any de la mortandat*. En aquellos tristes azares solía hacer nuestro pueblo fervientes rogativas, no sólo visitando iglesias, sino también subiendo a alguna montaña solitaria, como lugar más próximo al cielo, en demanda de auxilio. (6) Probablemente así lo hizo la villa de Pollensa aquel año, subiendo a la cima del *Puig de Maria*, y para más atraerse la protección de la celestial Señora, o por gratitud a beneficios ya recibidos, resolvió edificarle allí un santuario.

No tardarían mucho las Ermitañas de Son Salas en trasladar su morada junto al nuevo oratorio del Puig. Nos consta con certeza que al menos en el Noviembre de 1362 ya estaban instaladas en el Puig. (7) Allí construyeron sus celdas o casitas y continuaron la vida de oración y penitencia emprendida en Son Salas. Pronto se les agregaron algunas compañeras. En 1366 el presbítero Bernardo Fornari fundaba en aquella capilla un beneficio con la carga de celebrar en ella la santa misa tres días por semana. En 1370 el número de Ermitañas había llegado a diez. (8) Ya podía por tanto constituirse con ellas un monasterio en toda forma y así lo hizo el Obispo Don Antonio de Galiana, como claramente se desprende del rescripto del

(3) Trae el texto íntegro el Dr. Bartolomé Martorell en su obra manuscrita: **Noticies i documents referents a la Vila de Pollença**. 1714, pág. 46.

(4) Rotger en la obra citada aduce el de la esposa de Pedro March, que el 9 de abril de 1348 dejó a la obra que había de hacerse en la cima del Puig, veinte sueldos, si se hacía dentro de dos años. II, pág. 123.

(5) **Historia de Pollensa** de Rotger. II, pág. 124.

(6) id. id., pág. 125.

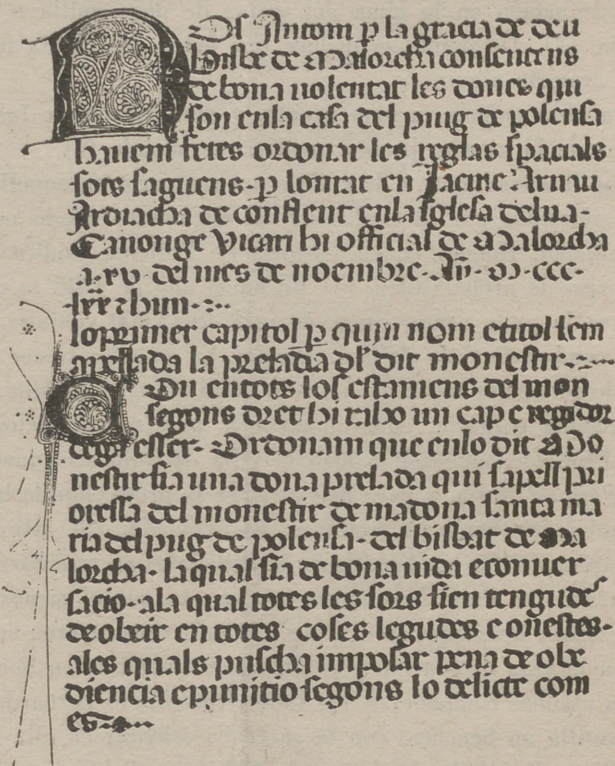
(7) id. id., pág. 136.

(8) id. id., pág. 137.

EL SANTUARIO DE POLLENSA

Rey Don Pedro IV de Aragón, fecha 30 de Abril de 1371. (9) Poco después, el 15 de Noviembre del mismo año, el mentado Prelado daba a las Monjas de Pollensa la *Regla de San Pedro*, ordenada y dividida en 24 capítulos por su Vicario General Jaime Arnau y completada por unas Constituciones o Reglas especiales promulgadas en la misma fecha. Aun se conserva en el Convento de la Concepción de Palma el códice original en que se hallan escritas aquellas santas ordenaciones, por las cuales se rigió el Monasterio pollensín durante cerca de dos siglos. (10)

Del Antom p la gracia de deu
bisbe de mallorca consueus
de bona uolentat les dones qui
son en la casa del puig de pollensa
hauem fetes ordonar les reglas spaciales
fotes saguens p lonrat en Jacme Arnau
Aronda de consueus en la iglesia de uia
Amonge Vicari hi official de adalorda
a xv del mes de novembre. An. m. ccc.
lxxv. hum. :-
lo primer capitol p quin nom etitol tem
pellada la prehada dl dir monestir :-
Du entots los estamens del mon
segons dret hi talo un cap e reglar
dey ester. Ordonam que en lo dit a do
nestir sia una dona prehada qui sapell pi
orella del monestir de madona sancta ma
ria del puig de pollensa del bisbat de ma
lorca la qual sia de bona uida e conuer
sacio ala qual totes les sors sien tengude
de obeir en totes coles legudes e onestas
ales quals puscha imposar pena de obe
diencia e punitio segons lo delict com
es :-

Una página del antiguo Códice de las Reglas
de las Monjas del Puig de Pollensa.

Habiendo aumentado el número de Monjas y crecido al mismo compás la devoción a Ntra. Señora del Puig, de cuyo culto eran ellas las principales celadoras, se pensó en construir junto al Santuario un monasterio más capaz. Pero como todo

(9) El texto traducido al castellano dice: El venerable en Cristo Padre Antonio por la Divina Providencia Obispo de Mallorca, según por sus cartas Nos ha enterado, tuvo a bien ordenar que en dicho monte haya un monasterio, en el cual bajo la Regla de San Agustín vivan aquellas mujeres y otras que quieran entrar en la Orden...

(10) Véase el texto de dicha Regla y Constituciones publicado por don Bartolomé Guasp, Pbro., en *Analecta Sacra Tarraconensia*, vol. XXXV.

el monte era propiedad de la Orden Hospitalaria de San Juan, se debía empezar por adquirir el solar conveniente. El Rey Don Pedro IV, en la fecha antes indicada de 30 de Abril de 1371, vistas las recomendaciones del Obispo Don Antonio de Galiana, del Gobernador D. Ulfo de Próxida y de los Jurados del Reino, concedió al nuevo Monasterio tres cuarteradas de tierra sobre el monte para aquel objeto, imponiendo a las Monjas la obligación de orar una vez cada semana por su salud, mientras viviese y por el eterno descanso de su alma, después de muerto. (11)

La construcción se llevó a cabo lentamente y no pudo verla terminada la venerable Fundadora, Sor Floreta Ricomana, que murió el 30 de Abril de 1388. Pocos días antes (el 12 de Abril) el Cardenal Pedro de Santa María in Cosmedin, Legado del Papa Clemente VII en España, les había cambiado la Regla de San Pedro por la de San Agustín, llamándose desde entonces *Canonesas Regulares de San Agustín*. (12)

Plazoleta del Santuario del Puig, con la iglesia y la torre de defensa.

Sucedió a Sor Floreta en el cargo de Priora Sor Brunisenda Urgella, la cual acabó la nueva iglesia y empezó el dormitorio. (13) El Rvdo. D. Vicente Bertrán, que tenía el beneficio de la Capilla del Puig, en 1391, regaló a la misma un órgano, para dar más realce a las funciones de las Monjas. También Pedro Axartell, por

(11). Véase el texto íntegro de este rescripto en la *Historia de Pollensa* de Rotger. Tom. II. Apéndice XIII.

(12). Véase el texto en la obra citada de Rotger. II. Apéndice XVI.

(13). Véase obra citada de Rotger. II, pág. 148, nota 1.

EL SANTUARIO DE POLLENSA

---

aquel mismo tiempo, fundó una lámpara perpetua en el Santuario. De por todas partes affluían legados y obsequios al nuevo Monasterio, cuya fama aumentaba año tras año en toda nuestra Isla.

En 1413 fue elegida Priora Sor Blanca Cendra, la cual dio aún al Monasterio mayor empuje. Acabó el dormitorio situado al lado de la iglesia. En la parte opuesta levantó la fuerte torre de defensa, que todavía se conserva. Consolidó la economía de la Casa, pues los censos en dinero que se percibían cada año llegaron a las 198 libras y en especie se recibían 124 cuarteras de trigo. Los aniversarios fundados eran 42 y el número de Monjas oscilaba entre veinte y treinta, procedentes casi todas de las familias más distinguidas de la Isla. Y era tal el prestigio de que gozaba el Monasterio que los señores más nobles mandaban allá sus hijas, para su educación y enseñanza, las cuales en los documentos de la época eran llamadas *Fadrinetes de criança*.

La diligente Priora no descuidaba detalle alguno en orden al bien integral del Convento y así también formó una selecta biblioteca, cuyo catálogo ha llegado hasta nosotros y comprendía 37 códices, destacándose entre ellos una *Biblia* en papel, en cuatro volúmenes, dos libros llamados *Flors Santhorum, Exposició dels Evangelis*, en pergamino, la vida de Sta. Angelina, de San Honorato, de Sta. Paula y de Sta. Elisabet, un libro en pergamino de *Evast i Blanquena* y otro de *Doctrina Pueril* (ambos del Bto. Ramón Lull), etc. etc. (14)

Otra prueba de la piedad y cultura que reinaba en aquella Casa en el siglo XV la hallamos en el libro que sobre la Pasión de Cristo escribió el piadoso sacerdote y eximio poeta mallorquín, el Dr. Franciscó Prats, y que hizo imprimir en la imprenta de Miramar de Valldemosa en 1487. Tuvo a bien dedicarlo a su hija en las sagradas fuentes bautismales, *Sor Angelina Monroya, serventa i sposa de Jesucrist per vot solemne en lo heremo del Puig de Pollensa*, suplicándole que pida en su nombre a la Señora Priora y demás Monjas del Monasterio que se dignen aceptar de su parte aquel pequeño obsequio. (15).

A fines del siglo XV, había llegado el Monasterio del Puig al apogeo de su grandeza. Todo él estaba cercado de un muro almenado, que medía 1.500 pasos a la redonda, con fuerte torre de defensa en el ángulo noreste. Dentro de su recinto había la iglesia de cuarenta pasos de largo por trece o catorce de ancho, aunque de escasa elevación. Estaba cubierta por un artesonado a dos vertientes, que descansaba sobre arcos apuntados. En el fondo de su presbiterio había tres altares y todo él estaba cerrado por elegante verja de hierro. Tenía además dos capillas a cada

---

(14) id. id. Apéndice XVII.

(15) El libro rarísimo de Francisco Prats es una glosa o comentario, en lengua mallorquina, de los Siete Responsorios de la Pasión de Cristo, que antiguamente se cantaban en nuestra Catedral durante la Procesión del *Corpus Christi* y que Prats acomodó a las siete Horas Canónicas, o sea, Vísperas, Completas, Maitines, Prima, Tercia, Sexta y Nona. En cada una de estas Horas pone una serie de consideraciones sobre la Pasión interpoladas con oraciones y acabando con un bello responsorio en verso.

lado, dedicadas a la Asunción de la Virgen y a la Pasión del Señor, y a S. Juan Bautista y al Angel Custodio respectivamente. Ardían constantemente dentro de este templo nueve lámparas fundadas. En el coro había una bella sillería de madera labrada con veinticuatro asientos, amén de otros bancos y cinco facistoles. En la sacristía se guardaba una Vera-Cruz y otras reliquias, una rica custodia, buenos cálices y toda clase de ornamentos. Dos beneficiados servían al Monasterio, y en él había misa rezada de fundación cada día y cincuenta y dos cantadas durante el año, además de la que se cantaba los lunes y viernes. No les faltaban a las Monjas sermones ni otras instrucciones y el Jueves Santo tenían su Casa Santa.

La parte del antiguo Monasterio que correspondía al dormitorio y sala capitular.

Adjunto a la iglesia había otro gran edificio de $23'40 \times 8'80$ metros sostenido por arcos ojivales. La parte baja estaba destinada a dependencias del templo y a sala capitular. La parte alta era el dormitorio de las monjas con unas treinta cámaras o celdas. Formando ángulo con este edificio, si bien en un plano inferior, a causa del desnivel del terreno, había otra magnífica pieza que era el refectorio, de $22'35 \times 5'35$ metros, con tres arcos apuntados que sostienen su techumbre. Es lo único que se ha conservado intacto hasta nuestros días. Dentro del mismo, hacia un extremo, hay una cisterna de agua pluvial. Está iluminado por dos grandes ventanas con asientos laterales en el espesor del muro. Esta obra fue costeada por una monja de la familia de *Sant Martí*, como lo indica su escudo heráldico esculpido en el testero. Por este lado comunica con una cocina muy espaciosa y con el horno y otras dependencias.

EL SANTUARIO DE POLLENSA

Además de estos cuerpos de edificio, que eran comunes a todas las religiosas, había dentro del recinto unas cuarenta y cuatro habitaciones más, pues cada monja tenía su casita que daba a un patio o jardincito, donde crecían muchos frutales, sobre todo parras. Había también un molino de viento y otro de sangre, o de tracción animal, siete cisternas y un algibe (16). Aquel monasterio parecía un pequeño pueblo fortificado y se decía que un príncipe podía hospedarse en él, sin causar trastorno a la Comunidad. Por su situación era el más sano y más alegre de toda la isla y por sus rentas el más rico. Allí vivían no sólo las monjas sino las sirvientas de éstas, que venían a ser como monjas de obediencia, y que después de morir sus señoras pasaban frecuentemente a ser monjas de coro, las educandas, los capellanes, los donados y otros criados, de manera que en total solían ser cerca de setenta personas.

Síntomas de relajación

Nunca la opulencia y el bienestar excesivo de los conventos ha sido favorable a la observancia regular. Por eso desde mediados del siglo XV empezaron a notarse en el Monasterio pollensín síntomas de relajación.

El voto de pobreza había llegado a ser casi puramente nominal, pues cada monja tenía su casita, que se había comprado con dinero que ella misma se procuraba. (17) La clausura apenas si se observaba. Salían con frecuencia del convento por fútiles razones y algunas se habían procurado breve pontificio para pasar temporadas con sus familiares. (18) Los abusos aumentaron de tal modo que la Priora Sor Eleonor de Sant-Johan se creyó en el deber de dar cuenta de ello a la Sta. Sede. El Papa León X por Breve de 5 de Noviembre de 1516 anuló las concesiones particulares hechas e impuso clausura rigurosa a todas las religiosas, que sólo por enfermedad y con las debidas cautelas pudiera ser dispensada. (19) Acentuó aun más aquellas disposiciones el Ordinario de Mallorca en 1530, prohibiendo que se aceptaran donativos particulares o que se tuviera nada en privado. Dispuso que hubiera un solo confesor para toda la Comunidad y que no se admitieran educandas, porque las frecuentes visitas de sus deudos turbaban la quietud del convento. (20)

Aquellas saludables disposiciones sentaron muy mal a la mayor parte de las monjas, que no querían renunciar a sus antiguas libertades, y por eso apelaron contra ellas al Papa Póulo III, alegando privilegios y costumbres inveteradas. El Papa confió

---

(16) Véase: *Del Puig de Pollensa al Puig del Sitjar* de don Diego Zaforteza. Palma, 1945, pág. 61.

(17) Véase la obra citada de Zaforteza, pág. 69 y ss.

(18) Rotger en la *Historia de Pollensa*, II, pág. 150, nota 2, cita el caso del joven doncel Berenguer de Sant-Johan, que se hallaba indispuerto, y tuvo deseo de ver a su hermana Sor Marquesina y a otras dos monjas Sor Beatriz de Puigdorfila y Sor Violante Dameto y lo pidió al Vicario General y éste le concedió en seguida la licencia. 26 enero, 1452.

(19) Véase el texto íntegro en la *Historia de Rotger*. II. Apéndice XIX.

(20) Como que en aquellos tiempos el Obispo estaba siempre ausente, sería su Vicario General, don Nicolás Montanyans, el que dio tales disposiciones.

el asunto al Cardenal Antonio de los Cuatro Santos Coronados, y éste, cediendo a la demanda de las monjas, dio comisión al Prior de Sto. Domingo de Palma y al Ministro Provincial de los Menores de Mallorca, para que revocaran las disposiciones del Ordinario.

De aquí se originaron dos bandos opuestos entre sí dentro del mismo Monasterio. Unas, las más, abogaban por la conservación de viejas corruptelas y otras, las menos, suspiraban por una reforma radical y hasta por un cambio de monasterio. Por aquel tiempo se implantó la norma de que el oficio de Priora fuese trienal —hasta entonces había sido vitalicio— y cada vez que había elecciones había fuertes disgustos y alborotos en la Comunidad, las cuales no lograba atajar ni siquiera la presencia del Ordinario, que iba a presidirlas.

Así las cosas, llegó el Santo Concilio de Trento, que tantos abusos habría de corregir en la Iglesia de Cristo. A la sazón había en el Puig de Pollensa cerca de cuarenta monjas.

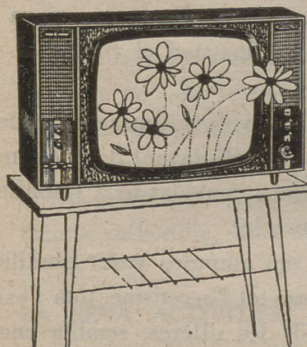
GASPAR MUNAR, M. SS. CC.

(Continuará)

tv

ANGLO

mejor que la realidad

Una
Exclusiva
de:

CASA BUADES

ANTONIO BUADES FERRER S.A.

AV. A. ROSSELLO 82 • PL. PIO XII - AV. JAIME III

Mod. 1044 de 10"
equipado con válvulas, tubos y componentes *Minivite*

Secció MALLORQUINA

DE ROMA

EL MONUMENT A PIUS XII A LA BASILICA VATICANA

Dia 12 de març prop passat, als 25 anys precisament de la seva coronació, fou inaugurat per la Santedat de Pau VI, feliçment regnant, el monument que recordarà a tots els visitants de Sant Pere les glòries immarcibles del gran Papa Pius XII.

La cerimònia es revestí d'aquella solemne gravetat, pròpia de tots els actes pontificis. El col·legi cardenalici estava representat per més de trenta Senyors Cardenals entre els quals hi notàrem els espanyols Quiroga y Palacios, Bueno y Monreal, Larraona i Albareda. Dels altres recordarem solament els Cardenals Bea, Bacci i Antoniutti.

Tota l'escollida assemblea es disposà dins la Capella de Sant Sebastià que té al seu costat el monument a Pius XI, el Papa Ratti, que tant i tant apreciava les altes qualitats de Mons. Pacelli, que no estigué satisfet fins que el tingué al seu costat com a Cardenal Secretari.

Doncs bé, els Cardenals creats pel Papa Pacelli han volgut consagrar aquesta amistat fent que el monument de Pius XII s'aixecàs just al bell davant del monument del seu predecessor, que alçant la seva mà semblà encara convidar-lo a treballar i pregar una vegada més per la guarda inmensa de ses ovelles.

Pius XII apareix ací amb tota la prestància del seu ampulós vestit pontifical. L'escultor Francesc Messina sapigué esculpir en el bronze tot l'ascetisme, tota l'excel·lència i fins l'excepcional clarividència que a través de les ulleres, sembla encara espiretjar.

Tot ha vingut com l'anell al dit en aquesta inauguració: el lloc, les persones i el temps.

Del lloc ja ho havem dit.

De l'inaugurant hem de dir que no es podia trobar-né un de millor com el Papa Pau VI, que per espai de tants d'anys va ésser el testimoni privilegiat de tota la seva vida i activitat pontificals, i que per això en parlar d'ell ens donà, sense temer-se'n, la millor descripció de la seva figura i del seu caràcter.

»Ens hem d'alegrar d'aquesta cerimònia, deia el Papa Pau VI, que presenta a la devoció i admiració Nostra i de tots els que d'avui en davant visitaran la Basílica Vaticana, un digne monument a la venerada i gloriosa memòria del Papa Pius XII, que vint-i-cinc anys fa en aquest dia, dedicat al culte de San Gregori Magne, era coronat Pontífex Suprem de l'Església Romana i Universal...».

»Nosaltres els primers a qui ha tocat la sort espantosa d'ocupar darrera ell aquella Càtedra, on per vint anys s'hi aixecà la seva gran figura, gran com home i gran com a Papa; Nosaltres als que ens preocupa l'ànsia de suplicar no vulgui ningú comparar la seva talla altíssima amb la Nostra ínfima.

»Nosaltres més que ningú ens hem de complaure, que tinguérem la sort i l'honor de donar-li per molts d'anys de tractament íntim i quotidià els nostres humils però fidelíssims serveis; Nosaltres que gaudírem de tanta confiança i de tanta afabilitat com tenia; Nosaltres que fórem testimonis admirats, encara que deixebles perososos, de la seva entrega absoluta al seu ofici apostòlic, que Ell comprenia i meditava amb consciència ben desperta; testimonis també de la mansuetud del seu ànim, encara que ferm, complexe i com a satisfet de la seva solitària reflexió; testimonis de la seva intacable pietat religiosa, no massa inclinada per cert a les solemnitats exteriors del culte, sinó més bé aficionada a les efusions íntimes i a personals observances; testimonis encara de la fibra incomparable del seu ingeni, de la potència excepcional de la seva memòria, de l'admirable versatilitat del seu esperit, de la seva resistència fenomenal al treball a pesar de la delicadesa dels seus membres i la gracilitat de la seva salut; testimonis de la seva rara capacitat per a notar i cuidar els petits detalls que miraven a la perfecció substancial i formal del seu treball, amb la simultània i sempre vigilant atenció a les coses grans, en què estava posada la seva activitat; Nosaltres que poguérem collir les expressions íntimes i naturals del seu trepidant i intrèpid sentit de responsabilitat que mirava ja a tot assumpte que entrava en el món lluminós de la seva immediata atenció, ja a l'estudi, a la recerca, a l'esforç de percebre, sota la llum sobirana de la divina voluntat, la difícil, l'àrdua, a vegades casi indescifrable però després segura i clara i per lo mateix inflexible, línia del seu deure sagrat.

LA SEVA ACTIVITAT?

»Aquesta, segueix dient Pau VI, se recorda millor si se mida amb els esdeveniments que circumdaren la vida del Papa Pius XII. Basti recordar el nazisme, la guerra i la postguerra.

EL MONUMENT A PIUS XII

»Aquí el nostre record haurà de tornar reconeixement i agraïment. Davant aquesta figura de bronze, on qualque cosa de la trepidació i dels sofriments de la guerra sembla reflectir-se, haurèm de reconèixer que se li deu el títol que el poble romà sembla li trbutà al dia del seu alliberament, 4de juny 1944 nomenant-ló «Defensor Civitatis».

Efectivament si Roma no sofrí esfondraments majors ho deu principalment a aquest Papa. Això no se podrà, no s'haurà d'oblidar! La seva memòria ha d'esser cara i sagrada per tots aquells que senten per la Urbs culte i amor. Aquest monument sia el degut senyal de la gratitud Nostra i trofeu llegalítim a la seva memòria.

PAPA INTREPÍD, PERO PRUDENT

«No fou aquest l'únic mèrit que tohom li ha de reconèixer. Pius XII, en la mesura que les circumstàncies, ponderades per Ell amb intensa i conscienciosa reflexió, li permeteren, emprà paraula i obra per a proclamar els drets de la justícia, per defensar els dèbils, per socórrer els que sofrien, per impedir mals majors, per aplanar els camins de la pau. *No se podrà atribuir a vilesa, a desinterés, a egoisme del Papa Pius XII si mals sense nombre devastaren la humanitat.* Qui volgués sostenir el contrari, ofendria la veritat i la justícia. Si els resultats dels estudis, dels esforços, de les temptatives, de les oracions i de l'obra humanitària i pacificadora de Pius XII no foren iguals als seus desigs i a les necessitats del altres, no li mancà el cor per fer seu el drama d'iniquitat, de dolor i de sang del món destrossat per la guerra i invadit pel furor del totalitarisme i l'opressió.

»Fou eminentment el Papa de la Pau, dels drets de la persona humana, de l'organització ordenada i fraterna dels pobles i de les classes socials. N'hi donà testimoni el seu Successor Papa Joan XXIII, traient dels escrits de Pius XII el nervi de doctrina, pel que justament són famoses les dues Encíclicques *Mater et Magistra* i *Pacem in terris*.

»Fou un amic del nostre temps; el diàleg amb totes les formes de la vida moderna, mediant el criteri resolutiu dins la bondat i la veritat de l'Evangelí, fou per Ell sistemàticament obert i iniciat.

»Recodar-ho és pietat, reconèixer-ho és justícia.

»Seguir-ne les ensenyances i els exemples serà sempre un confort. Pensar que el tenim devora nosaltres; encara amic, encara mestre, encara parè, en la comunió dels sants, serà per tots nosaltres segura esperança».

OPORTUNITAT

Hem dit que aquesta solemne memòria de la figura gegantina de Pius XII havia caigut a bon temps. Tothom sap l'onada d'indignació que tot arreu ha provocat la pel·lícula *El Vicario* de l'artista alemany Hochhut que ha volgut fer el Papa Pacelli el responsable amb el seu silenci de la mort dels 6.000.000 de jueus assassinats per Adolf Hitler en la seva boja campanya contra els jueus d'Alemanya.

Si no fos que la malícia humana no té límits, això seria del tot incompreensible. Aquí sols voldríem dir que el citat artista sembla haver pecat més d'ignorant que de pervers, puix que palesament demostra no haver conegut ni el Papa Pacelli ni la tossudesa del dictador alemany. Tothom sap, acabam de sentir-ho de la boca auctoritzada de Pau VI, la bondat i la magnanimitat de Pius XII que obrí el Vaticà i totes les esglésies per encobeir els perseguits, que mil vegades han declarat que deven la sva vida a la intel·ligent activitat de Pius XII a favor del jueus perseguits; i tothom sabia, el Papa Pacelli el primer, que a la fera Hitleriana li hauria bastat la més petita condemna pública de la seva fúria persecutòria, per assassinar altres vides innocents que altre pecat no tenien que el d'estimar la justícia i odiar la iniquitat».

Miquel OLLERS, M. SS. CC.

FAJAS REINA

JOSE TOUS FERRER, 1

TEL. 16033 - PALMA

Hija de Sebastián Falconer

Almacén de Cordeleria - Alpargateria

Sindicato, 66 - Teléf. 22067 - Palma

FABRICAS DE VIDRIO HUECO
Y MEDIO CRISTAL

Especialidad en vidrio S-NEUTRO Y CORRIENTE para envases de bebidas carbónicas
cervezas, conservas y laboratorio.

ESTABLECIMIENTOS
Y VIDRIERIAS LLOFRIU, S.A.

CASA FUNDADA EN 1860

BARCELONA

Balmes, 23
Tel. 2214044

MADRID

Av. José Antonio, 54-2.º-n.º 1
Tel. 2473317

PALMA DE MALLORCA

Industria, 114
Tel. 31740 / 41

VALENCIA

Félix Pizoueta, 16
Tel. 223663

Cordeleria

Catalá y Riutort, S. L.

Lonjeta, 14 - Teléf. 21761

Palma de Mallorca

CREDITO BALEAR S.A.

Fundado en el año 1872

PALMA DE MALLORCA

Agencias Urbanas en Palma

y Sucursales en las Baleares y Madrid.

Aprobado por el Banco de España con el n.º 1593

Fábrica de Licores

Antonio Morey

La Bolsa de los Licores

S. José, 15 - Teléf. 69

Binisalem

ACLARIR CONCEPTES

El Ministre d'Informació i Turisme, Fraga Iribarne, ha pronunciat enguany a Barcelona el Pregó de la Festa del Llibre. Pregó dens de contingut, ric de pensament, i, sobretot, clar de conceptes. Davant tots els catalans ha dit rotundament: «la unidad de la patria no se ve, no puede verse amenazada por el cultivo del idioma vernáculo y el de que éste constituye, por el contrario, un acusado matiz específico de nuestro ser nacional, que contiene algunos elementos ciertos de una cultura propia, cuya unión a los que recibe del resto de España enriquece a ésta y contribuye a formar nuestra variada y sólida personalidad». Fraga Iribarne ha dit encara, serefrint-se a aquesta riquesa nacional de l'idioma i la cultura catalana: «hemos de procurar que tal venero no se agoste, como ha ocurrido en otros países».

Un editorialista del diari «La Vanguardia» ha subrallat aquestes afirmacions del Ministre, dient que la doctrina per ell exposada és molt important, però potser ho sigui més el fet d'haver-la exposada. No és cap doctrina nova; és nou, en canvi, el fet de dir-ho un Ministre, i de dir-ho coratjosament i al mateix temps amb paraules mesurades i amb saviesa política.

D'això en deim aclarir conceptes. Les idees manifestades tenien un sòlid fonament científic. Però no sempre la ciència i els sentiments humans solen anar ben casats; i mentre a uns els semblava que el millor servei que podiem prestar a Espanya era cultivar la llengua catalana, enlairant-la amb obres literàries i intensificant el seu coneixement a les escoles i el seu ús a les tribunes, a uns altres, al contrari, els semblava un motiu de divisió i separació que, per tant, havia d'esser tallat de soca a rel.

L'Església té, sobre aquest punt, referències plenes de llum. De fa temps els Papes en venien parlant. I va ser últimament en l'encíclica *Pacem in terris* que el Papa Joan XXIII, de tan santa memòria, se referí a «la presència de minories dins els límits d'un Estat d'un altre grup ètnic, amb els problemes consegüents». Joan XXIII declarà «de la manera més explícita, que una acció adreçada a reprimir i a sufocar la vitalitat i el desenrotllament d'aquestes minories és una greu violació de la justícia», i que «respòn, en canvi, a una exigència de justícia que els poders públics aportin la seva contribució a promoure el desenvolupament humà de les minories amb mesures eficaces a favor de la seva llengua».

Si és ver que fins avui hem retallat piadosament aquestes afirmacions de la Santa Seu de Roma —veu oficial de l'Església sempre vàlida per a tots els pobles—, amb tot, és bell d'observar com un setmanari de Madrid, «Signo», en un article

titulat *Aproximación a Cataluña*, assentà sobre premises clares i contundents una sèrie d'idees semblants. Deia: «lo vario, lo diferente es una de nuestras mayores grandezas frente a un equivocado y posible concepto totalitario e impositivo que intenta desconocer el armónico mosaico regional español. Guste o no guste, se quiera o no se quiera, en España existen varias lenguas y, por lo tanto, diversas culturas». Aquest mateix article seguia dient: «No deja de ser triste que sea más fácil encontrar en Madrid una traducción y hasta un montaje de Ionesco o de Prevest que de Pedrolo o Espriu». I per si fos poc, rebatia finalment certs prejudicis amb aquestes asseveracions: «Una cultura con propia y diferenciada personalidad como es la catalana no puede ser nunca para el auténtico castellano un motivo de recelo, una barrera idiomática. Debe ser un enorme campo de posibilidades que descubrir, proteger y admirar. Y sobre todo que comprender».

Nosaltres pensam, en aquests moments, en la doctrina política d'aquells grans castellans —tan poc compresa per molts—, Vazquez de Mella i Menéndez Pelayo. I ¿qui no sap que Menéndez y Pelayo va aprendre la llengua catalana, va estudiar-ne la literatura, i en català va pronunciar el seu discurs a uns Jocs Florals de Barcelona que presidí precisament la Reina d'Espanya?

Per la nostra part, afegiríem: si a les Universitats d'Estats Units, d'Anglaterra, de França o d'Alemanya els alumnes estudien i aprenen llengua i literatura catalana, i fins alguns escriptors estrangers —Pring-Mill, Arthur Terry, Russell-Gebbet, Gunther Haensch, etc.— no paren fins a donar conferències i escriure llibres en perfecte català, i àdhuc l'actual Papa Pau VI ha manifestat que aprèn la nostra llengua, ¿què menys podrien fer els estudiants castellans de les Universitats d'Espanya que seguir l'exemple dels estrangers i gloriar-se d'aprendre i estudiar llengua i literatura catalana, enriquint així el seu bagatge cultural amb nous coneixements no gens menys que de la nostra mateixa Espanya? Seria per aquest camí com es podrien superar definitivament incomprendions i divisions i es podria començar un fecund i positiu diàleg de germans. Seria com sortir d'un reducte blindat per donar la mà a uns altres germans que, de segles ha, se troben a mitjan camí demanant aquesta abraçada de pau i de concòrdia. Convencem-nos: la separació comença sempre per aquells que se tanquen i no volen dialogar ni entrar en raons. I en aquest aspecte ¿qui podria acusar a qui?

Si Madrid sortia a camí a Barcelona, les dues grans capitalitats espirituals d'Espanya se trobarien, demostrarien llur maduresa cívica i moral conversant sense desconéixer-se les mútues llengües, i d'aquest connubi en sortiria una obra fecunda que admiraria i prestigiaria els segles futurs.

De moment, contentem-nos amb les nobles afirmacions del Ministre d'Informació i Turisme i aprenim-ne la lliçó nosaltres els mallorquins que hem desaprès les nostres oracions «en mallorquí» i ens molesta sentir predicar una homilia en la nostra llengua a les trones de les nostres esglésies o miram d'impedir els

sacerdots que hi parlin públicament. El petit percentatge de «mallorquins que no han nascut a Mallorca» no és una excusa prou convincent per desterrar *en totum* —com se fa a algunes parròquies de Palma— la llengua vernacle. L'acció de Déu —i ho són les distintes llengües que Ell ha creades— no hauria d'esser impedida, crec jo, en els temples de Déu.

Miquel GAYA

BANCA MARCH, S. A.

CAPITAL: 225.000.000 de pesetas
totalmente desembolsado
RESERVAS: 358.000.000 de pesetas

Domicilio Social:
PALMA DE MALLORCA
San Miguel, 17 - Teléfono 24805 (5 líneas)

Agencias Urbanas:
Puerta San Antonio
Plaza Pío XII

SUCURSALES:
Fenlanitx, Inca, Llucmajor, Manacor,
La Puebla y Tarrasa (Barcelona)

Realiza toda clase de operaciones de
Banca, Bolsa, Cambio

CAMARA ACORAZADA
CON COMPARTIMIENTOS
DE ALQUILER

Aprobado por el Banco de España,
con el número 5.042

Banderines

SALMA

Escudos, insignias y calcomanías

Eusebio Estada, 150 - 2.º - 1.ª
Telèf. 23090

PALMA DE MALLORCA

Perlas Manacor, S. A.

ALTA FANTASIA - PERLAS - JOYERIA

Pl. Pío XII, 9 - Tel. 1654B
PALMA DE MALLORCA
Telegramas: PERMASA
Casa Central: Pl. Rector Rubí, 8
Tel. 143 (3 líneas)
MANACOR (Mallorca)

Calzados Isleños, S. A.

Fábrica y Oficinas:
Manuel Guasp, 43 - Teléfono 11520
Telegramas «Isleños»
PALMA DE MALLORCA

Fábrica de piedra artificial. - Cemento
armado, Mosaicos, Azulejos e imitaciones
a Mármol

Juan Estela

Calle Aragón, 60 (Carretera de Inca)
Teléfono 12320 Palma de Mallorca

En la plaza de Lluc
Colmado, Horno y Panadería

Telèf. 8

FLORA DE MALLORCA

P. Francesc Bonafè, M. SS. CC.

(Continuació)

14. var. *acutum* (Bory) Heufler (1856). *A. acutum* Bory (1810) *A. Virgilii* Bory (1832). *A. Adiantum-nigrum* var. *serpentinum* Mar. et V., Barc., Koch.

Alzinars i penyes ombrívols. Tota la Serra Nord. La var. *acutum* en les muntanyes d'Esporles (Camb.) Andraitx, Valldemossa, Gènova, Planici. (Barc.) Barranc de Sóller (Bourg.) Lluc, Torrent de Parells (Wilk).

Area geogràfica. Regió mediterrània; Irlanda; Atlàntides; Puerto-Rico; Hawal.

Secció HEMIONITIDASTRUM Fée.

Fulles $\pm$ triangulars amb 2 lòbuls laterals a la base, la resta enteres.

PHYLLITIS Hill, 1756 – SCOLOPENDRIUM Adans. 1763.

Rizoma amb un manyoc de fulles enteres o simplement lobades de pecíol bistèlic a la base, més amunt ben prompte monostèlic. Escames sense nervi, fimbriado-glanduloses. Sorus en línies subparal-leles inclinades uns 45° en relació amb el nervi central, amb indusi que s'obri en dues valves. Nervis secundaris 2-3 furcats, no arribant els darrers al marge de la fulla.

15. *Phyllitis Scolopendrium* (L.) Newm. (1844). — *Asplenium Scolopendrium* L. (1753). — *Scolopendrium vulgare* Sm. (1793). — *Scolopendrium officinale* Dc.

Hi han volgut veure certa semblança amb l'escolopendra o centcames. Cat. *Herba melsera*. Llengua de cervol. Cast. *Lengua de ciervo*. *Lengua cervina*.

Rizoma llarg, pot arribar a 6 cm, densament escamós. Fulles en manyocs, 20-90 cm. Pecíol ordinariament $<$ limbe, demicilíndric, verd, després bru porpra, $\pm$ escamós. Limbe cordiforme a la base, linear-lanceolat, obtús o agut i un poc acuminat, de marge enter, la faç inferior un poc escamosa, principalment sobre el raquis, ben prompte glabre. Sorus linears desiguals, els més llargs poden arribar a 30 mm. Indusi de marge enter. Espores d'un bru clar, ovoïdes. Vivaç. Fructificació: primavera-estiu.

Coves, roques humides i ombrejades. Puig Major. Valldemossa (Barc.) Massanella, a 1270 m. (Knoche). Avenc d'Escorca. Rara.

Area geogràfica. Europa. Regió mediterrània. Àsia occidental. Japó. Açores i Madera. Amèrica septentrional fins a Mèxic.

16. Phyllitis Hemionitis (Lag) O. Kuntze (1891). — *Scolopendrium Hemionitis* Lag. Garcia et Clem (1802).

Vol dir herba mular, emprada en veterinària. Mall. *Llengua de cero*.

Molt semblant al precedent. Rizoma més curt. Fulles no gaire més llargues que 30 cm. Pecíol ordinàriament més llarg, a voltes > limbe. Fulles dels peus joves de limbe oval cordiforme a la base, obtús a la punta. Fulles dels peus adults de limbe lanceolat, un poc estret i oblong-lanceolat a l'extrem de les orelletes basilar, sovint divaricades i agudes, a voltes obtuses i que surten poc, rarament lobulades. Els nervis secundaris més espaiats, ramificats lluny de la base, no espessos a la punta. Sorus més llargs, oblongs, no passant gaire de 13 mm. Espores d'un bru clar, ovoïdes. Vivaç. Fructificació: primavera-estiu.

Marges, pous, coves, roques humides de 5-850 m. Tot l'any. No molt abundant.

17. forma lobatum Horacic (1893). Té les orelletes basilar més llargues i més desiguals.

D'origen tirrènic. Encletxes de les roques a Can Capellà, a l'Ermida d'Artà. (Ll. G.)

Area geogràfica. Regió mediterrània.

Aquesta espècie i l'anterior són resolutives i astringents.

PTERIDAE Asch (1896)

Sorus oblongs o linears, ordinàriament sense indusi. Marge de la fulla ordinàriament revolut o diferenciat recobrint els sorus. Fulles no articulades amb el rizoma. Pèls escamosos o filamentosos.

GYMNOGRAMMINAE Prantl (1896)

Sorus recobrint la totalitat de llur nerviació (exceptuant a voltes les extremitats), no recoberts pel marge.

GYMNOGRAMMA Desv.

Marge foliar totalment pla. Sorus no confluents (al menys al principi), Rizoma amb pèls articulats.

(Continuarà)

INFORMACIÓ DEL SANTUARI

(del 15 de Març al 15 d'Abril)

SETMANA SANTA

Recullida, amb aromes de cel i de pregària. Ací mateix ja hem escrit altres vegades que la Setmana Santa de Lluc té un encís que la distingeix i li dóna caràcter. Damiunt tot, cal remarcar la seva religiositat, aconseguida amb les funcions litúrgiques i el silenci i la pietat de les persones que ens acompanyen aquells dies sants, per trobar en el recés d'aquestes muntanyes la pau material i espiritual tan necessària perquè el homo pugui copsar les terribles i, al mateix temps, esperançadores veritats i lliçons de la nostra Redempció.

La litúrgia, la música, l'ordre feren que la Setmana Santa d'enguany resultàs ben reeixida i solemne.

LA CREU DELS MISTERIS

Durant aquells dies se va inaugurar la il·luminació de la creu de ferro que corona el camí dels Misteris del Rosari i que des de la seva altura domina i presideix tota la vall luçana. Desde d'ara, la seva presència se fa notar les 24 hores del dia. I quan el sol s'amaga i les tenebres s'apoderen de tots els recons i encontrades, la Creu dels Misteris queda retallada allà d'alt, majestàtica i solemne, recordant a tothom la santetat i la dignitat del lloc escullit.

MISSES NOVES

El dia de San Josep, en l'esglèsia dels Sagrats Cors de Palma, el Sr. Bisbe d'Eivissa Dr. Planes i Muntaner va ordenar de sacerdot a set joves Missioners dels Sagrats Cors, que havien cursat els seus estudis an aquest Seminari Major. El 21 de març celebraren tots plegats als peus de la Moreneta la seva primera missa solemne, amb assistència de las seves famlles i persones amigues. Són els nous Pares: Joan Gea, Josep Alcocer, Ricard

Janer, Joan Pocoví, Jaume Roig, Pascual Zalba i Miquel A. Donazar.

Que le Mare de Déu els boneesqui i faci fructificar les seves futures empreses missioneres.

VISITES

El dia 23 de març rebérem la visita d'un grup de 70 alumnes dels curss Preuniver-

RAVENTOS

ARTE LITURGICO

ORFEBRERIA

DECORACION

ESCULTURA

VIDRIERAS

MARMOLES

FABRICA Y OFICINAS:

SANTIAGO APOSTOL, 55 - 57

TELEF. 2055604

HOSPITALET DE LLOBREGAT

BARCELONA

+

REpte. EN PALMA DE MALLORCA

• J. SOREL

ZAVELLA, 25 - ENT.° TELEF. 16964

LLUC PER MALLORCA...

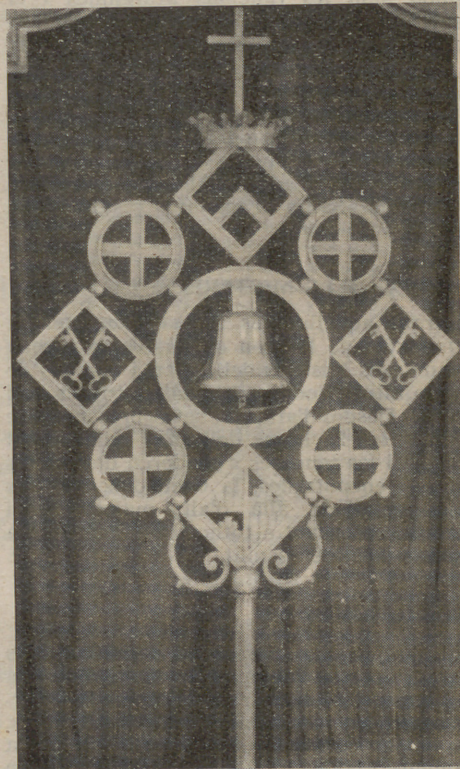
sitari del Col·legi dels Jesuïtes de Saragoça
Tots assistiren a una missa especial.

El 31 del mateix mes, passaren unes hores a Lluc, de camí cap a Sóller, el Sr. Claude L. Ferrer, Comte Diranda, i la senyoreta Pierron, Secretària del Consell Municipal de París, acompanyats pel Batle de Palma i altres elements municipals.

El 30, amb alegria donarem la benvinguda a l'Excm. i Rdm. Sr. Joan Ricote, Bisbe titular de Mileto i Ecònom de la Mitra de Madrid, que havia vingut a Mallorca per oficiar en les funcions de la Setmana Santa de la Catedral. Celebrà missa i passà el dia amb la Comunitat. L'acompanyaven el seu Capellà d'Honor i el Vicari General de la diòcesis mallorquina, D. Francesc Payeres.

LLUC, DIA PER DIA

Durant els dies 21 al 27 d'abril, un estol d'afiliats a la O. J. E. establí vora el Santuari el seu campament de Setmana Santa.

Nou tintinàbul de la Basílica de Lluc. Obsequi del senyor Antoni Buades i Ferrer, fet en els seus Tallers segons projecte original del Pare Ricard Janer, M. SS. CC.

LLUC PER MALLORÇA...

Com sempre, prengueren part a les funcions sagrades, donant exemple de serietat.

Del 14 al 17 d'abril, un grup d'alumnes de les Monjes Franciscanes de Palma puja a Lluc per tenir els seus exercicis anuals. Els predicà el P. Bartomeu Matheu, M. SS. CC.

Igualment, la feligresia d'Escorca tengué els seus exercicis quaresmals uns dies abans de la Setmana Santa. Els sermons foren a càrreg dels PP. Prior i Genovart.

OFRENES

El dia 1 d'abril, la senyora Marfa del Pilar Puigdellivol, de Palma, fa entrega d'una medalla i cadena d'or, demostrant el seu agraïment a la Moreneta pels favors conseguits mitjançant la seva intercessió.

PUBLICACIONS REBUDES

«El Convento y Templo de Santa Catalina de Sena», por José Vidal Isern (Palma de Mallorca, 1964).

PELEGRINS AGRAITS

Març, dia 28. — La senyora Maria Segura dona gràcies a la Verge per la protecció obtinguda, de caràcter familiar. Una filla seva, pel mateix motiu, ve des de Caimari a peu.

Dia 30. — Miquel Torrens fa dir una missa d'acció de gràcies.

Dia 31. — Anna Serra Caimari, de Sa Pobla, entrega un donatiu per al nou Trono, agraïnt la protecció de la Verge de Lluc.

Abril, dia 10. — Gabriel Salom i Maria Solivelles compleixen una promesa feta i pugen a Lluc per donar gràcies dels favors rebuts.

Abril, dia 11. — Lo mateix fa Don Gabriel Reynés, de Sa Pobla.

MATRIMONIS

Març, dia 31. — Miquel Payeres Monjo, de Santa Margalida, amb Apolònia Maymó Riera, d'Ariany.

Abril, dia 8. — Joan Cerdà Juan amb Joana-Anna Moragues Bennassar, ambdós de Pollença.

Abril, dia 11. — Jaume Català Martorell amb Maria Bosch Calafat, ambdós de Sóller.

CONFRARES DIFUNTS

El passat dia 24 de febrer, va morir a Lluçbí Rafael Perelló, que en les seves joventuts havia prestat servici en el Santuari de Lluc durant 24 anys.

Que la Mare de Déu li pagui els seus servicis amb la generositat que sols Ella sap fer.

DICCIONARI CASTELLÀ - CATALÀ I CATALÀ - CASTELLÀ

de S. Albertí (2.ª edició)

Extensió sense precedents — Clara separació entre accepcions i sinònims — Extraordinària abundor de locucions i refranys — Nom tècnic per a les veus de zoologia i botànica — Resum gramatical — Apèndix geogràfic i de noms de fonts.

La riquesa de vocabulari emprat en les equivalències permet d'usar l'obra com a DICCIONARI CATALÀ DE SINÒNIMS

El millor diccionari d'equivalències publicat fins a la data. (Francesc de B. Moll, Diccionari C. V. B., fasc. 188).

Preu: 450 ptes. Facilitats d'adquisició en quatre terminis

Distribució:

DIFUSORA GENERAL
Trafalgar, 76 — (Barcelona) 10

Tel. 231 10 85

LES EXPOSICIONS

Cercle de Belles Arts

Resultà molt interessant la contemplació de l'obra exposada per l'artista pintor Manuel Pujol en el Cercle de Belles Arts. Parlar, avui, de Manuel Pujol, és certament ben agradable, puix que es tracta d'un bon pintor, que realitza una pintura alegre, neta i dins uns tons molt delicats, a base d'una composició plana i armonitzada, aconseguida amb una tècnica que ens fa meravellar davant d'uns quadres que són de la categoria de tot un pintor. L'exposició tingué l'èxit que calia esperar.

«Rambla de Catalunya». Tela de Manuel Pujol.

Bernat Ribot, també al Cercle de Belles Arts, ens oferí una d'aquestes exposicions que es decanten vers les normes acadèmiques i que donen al visitant una sensació de tranquil·litat. Les obres presentades per Bernat Ribot tenen un encís i una atracció particulars. En els olis — fruit de la seva estada a Alemanya — el pintor es bolcà en el paisatge per donar-nos unes visions autèntiques i plenes de colorit.

Vidal Serrulla presentà 38 obres. Una bona quantitat d'obres per donar-nos una mida exacta del pintor. D'un pintor que sembla que camina cap a una meta que ell mateix s'ha imposat. Els quadres resulten treballats i la pinzellada segura. L'exposició no va ser massa interessant.

Galeries Costa

El conegut escriptor Joan Bonet ha presentat la seva tercera exposició. Una col·lecció de dibuixos i ceres, realitzats amb un estil molt peculiar, que, de no haver estats d'En Bonet, haurien passat desapercebuts.

Joan Gibert hi presentà una tria de les seves darreres obres. Hi hem vist quadres molt ben construïts. Unes simfonies de colors molt ben aconseguides, espontaneïtat i imaginació. De Gibert, esperam molt.

Màrius Vives exposà la seva obra escultòrica amb 17 obres. Les seves petites escultures posseeixen una certa força expressiva, però els falta monumentalitat per poder-ne emetre un judici. Una obra en bocet no diu res.

Grifé & Escoda

Josep L. Florit, director artístic del «Diario de Barcelona», ha exposat a les Galeries Grifé & Escoda. En els quadres exposats s'hi veia soltesa i ambient en els temes. Les teles de Florit no decauen davant l'espectador, sinó ben a l'enrevés, prenen una certa delicadesa d'harmonia i bon gust.

Pla Doménech, pintor català amb tendència muralista i neo-impresionista, exposà unes teles d'excel·lent i equilibrada composició i de tècnica irreprotxable. Les teles posseeixen una virilitat i estan plenament identificades amb l'autor.

Enric Ochoa ha exposat també. De les obres exposades, aquest cronista en va fer el seu comentari en una entrevista publicada en aquesta revista el desembre passat. Només citarem ací l'aconteixement artístic que ha representat l'exposició d'Enric Ochoa.

Galeries Minòrica

Catalina Puigrós ha tret per primera vegada la seva obra del seu estudi. Potser aquesta exposició va pecar de primerenca. Però la pintora té inquietuds i això és digne d'admirar. Esperam una segona exposició per donar un judici.

Galeries Quint

Avellaneda, pintor de Cieza que es troba a Palma per al servei militar, ha realitzat una exposició. Les teles, amb temes de Mallorca, demostren que aquest pintor té capacitat de treball i excel·lents qualitats. A Avellaneda li auguram un bell pervindre artístic.

Galeries Kira

Maria Calvet ha exposat una col·lecció de ceres fetes amb fina sensibilitat i de molt bon gust. La seva obra revela un temperament no gens vulgar.

«Moisés Alvarez»

La nova Galeria d'Art «Moisés Alvarez» presenta l'obra d'aquest excepcional artista del gravat que és Dimitri. La seva mestria en aquest difícil art és suficient per donar al gravat grandesa i possibilitat de valoració i admiració. L'exposició de Dimitri ha estat molt ben acollida.

JOSEP BAUÇA I PISA

NOTICIARI MALLORQUÍ

Vida Religiosa

* El tan conegut Missioner d'Alaska, P. Segundo Llorente que fa més de vint anys que conviu amb els esquimals en el territori de les neus perpètuas, ha estat uns quants dies a la nostra Ciutat de Mallorca de l'11 al 13 d'Abril passat, donant conferències interessantíssimes en el Seminari, en el Col·legi de Montission i en el Cine Born.

* El dia de Sant Josep, 19 de Març, el Bisbe d'Eivissa, Mons. Francesc Planas, que havia vingut a Mallorca per donar el sagrament de l'Ordre a una partida de clergues, va beneir solemnement la nova església dedicada al Beat Ramón Lluïl en el barri de Son Cotoner i Son Pizà de la nostra ciutat. Es la primera església que s'ha dedicada al nostre Beat.

* Absent de Mallorca el nostre estimat senyor Bisbe, Dr. Jesús Enciso, per raó de la greu malaltia que el té detingut a Madrid, vengué a la nostra Ciutat per beneir els Sants olis i presidir les funcions de la Setmana Santa el Bisbe, abans auxiliar de Madrid, Mons. Juan Ricote, el qual nos consta quedà molt ben impressionat de la religiositat del poble mallorquí.

* La Parròquia de S'Arenal (Llucmajor), regentada pel Rdt. don Bartomeu Amengual, ha donat mostres de vertader zel apostòlic en favor dels turistes, que allà acudeixen en gran nombre tots els estius, repartint entre ells, cada diumenge, una breu homilia de l'evangeli en castellà, francès, anglès, alemany, italià i mallorquí. Així tots podran aprofitar-se de la paraula de Déu.

Vida Cultural

* Amb motiu de celebrar-se enguany a Mallorca el centenari del gran escriptor i periodista Miquel dels Sants Oliver, es vénen publicant articles al·lusius a la nostra gran figura literària de Campanet, en els periòdics de Palma. Desitjaríem que aquest centenari marcàs una fita en la nostra vida intel·lectual i cívica, que es concretàs en manifestacions més explícites i plètòriques, i que no tot se n'anàs en articles volanders i aigua que passa.

* El primer d'abril passat s'ha commemorat a Espanya el 25è aniversari de l'acabament de la guerra. Uns enormes cartells espargits en bona profusió ens ho han recordat amb aquesta llegenda: **25 años de PAZ**. Al costat d'aquests mateixos cartells, uns altres d'identiques proporcions resaven també: **25 anys de PAU**. Així, en la nostra llengua i editats pel Govern. L'Estat espanyol reconeix el fet lingüístic de les distintes regions d'Espanya.

* «Plançó», la simpàtica revista que edita en la nostra llengua l'Associació de gent de parla catalana de Suïssa, ha publicat el seu número 7 amb treballs prou interessants d'Enric Bellprat, Albert Torra, Enric Gual i Caba, Josep Prades, Dr. C. Rofes, i Joan Brossa. Du també les seccions de Muntanyisme, Gramàtica Catalana, Batecs de «Casa Nostra», Bústia de «Plançó», etcetera.

* El passat dia 4 d'abril morí a Palma donya Maria Josefa Penya i Gelabert, filla del famós poeta popular de Mallorca don Pere d'Alcàntara Penya, i neboda carnal també de la poetessa Victòria Penya d'Amer. S'és rompuda la darrera anella de tota una dinastia literària de la nostra Illa, potser la més popular, la que havia entrat més en l'arrel del nostre poble. En un breu recull de poesia, inèdita en sa major part, ens ha deixat l'essència més fina i exquisida de la seva ànima. Guillem Colom n'ha pu-

blicat un agut comentari en el «Diario de Mallorca».

* Entre les diferents conferències donades darrerament a Palma, ens plau fer referència a la que va pronunciar Josep Maria Llopart al Círcol Mallorquí el 17 d'abril. Disertà sobre el nostre gran poeta Joan Alcover, situant-lo a la seva època del temps de la Restauració. Demostrà amb cites intel·ligents la transformació d'aquell discret poeta que fou en la seva joventut, de versos bells però sense cap transcendència, en el gran poeta que arribà a ésser, en els seus anys madurs, de talla universal; fet que va aconseguir quan amb l'art va saber transformar els seus dolors i infortunis familiars en la immortal i tràgica poesia que va escriure en un llenguatge sincer i clar.

* La gran revista montserratina «Serra d'Or» segueix prestant la seva atenció a Mallorca. En el seu número doble de febrer-març passat ha publicat el primer d'una sèrie d'articles del nostre amic i col·laborador Bartomeu Barceló i Pons sota el títol **El turisme a les Illes Balears**. L'article, que és una mostra d'interès i de documentació, es divideix en els següents apartats: **Els precedents**, **L'organització del turisme** i **La primera època del turisme**. L'il·lustren quatre fotografats: el Grand Hotel de Palma, El Port i «El Terreno», Enric Alzamora que fou President de la Cambra de Comerç, i La carretera de la Calobra.

* També entre els diversos articles apareguts a la premsa volem esmentar el que devem a la ploma de Francesc de B. Moll sota el títol **Mistral y Mallorca**, glossant la gran figura de l'immortal poeta de Provença i l'enorme ressonància que despertà a Mallorca, tota l'obra del qual ha merescut d'ésser traduïda pels nostres cabdals poetes Maria Antònia Salvà i Guillem Colom.

* La monumental obra de Marcel Durliat **L'art dans le Royaume de Majorque** ha estat traduïda a la nostra llengua i està

a punt de veure la llum pública en una magnífica edició de l'Editorial Moll amb què inaugura la seva nova Biblioteca d'Estudis i Documents «Els treballs i els dies». Una obra que s'anuncia amb 320 pàgines de text il·lustrades amb 32 dibuixos, més 48 pàgines de fotografies.

* També dins aquesta mateixa biblioteca s'anuncia la publicació de l'obra **La literatura moderna a les Balears** de Josep Maria Llopart, assaig crític il·lustrat amb mostres antològiques, bibliografia i nombrosos gravats.

* Un altra obra de profund interès literari que també està en premsa a Barcelona per l'Editorial Barcino, és la **Contribució a l'epistolari de Joan Alcover** amb copiosa anotació de Miquel Gayà i un estudi preliminar d'Octavi Saltor. Recollirà més de setanta cartes inèdites del gran poeta mallorquí adreçades a diferents destinataris, entre ells Francesc Matheu, Rubió i Lluch, Costa i Llobera, Ruiz i Pablo, Francesc Cambó, Víctor Balaguer, el jesuïta de Colòmbia P. José Vargas Tamayo, etc. Mig segle la vida intel·lectual i literària sota aspectes i matisos desconeguts del públic; interessantíssims detalls de l'elaboració i gestació de les seves famoses **Elegies**; la seva intervenció i direcció en la vida espiritual i política del país, etc.

* Al Círcol Mallorquí ha donat dues conferències sobre els **Orígens del Castell de Capdepera**, mossèn Llorenç Llitas. També a la Caixa de Pensions va disertar el conegut escriptor i periodista Joan Bonet sobre el tema **Quan la poesia es fa cançó**.

* La Festa del Llibre d'anguany ens ha duit l'agradable sorpresa de veure publicada la traducció d'**Els Lusfades** de Camoens, duita a terme pels poetes mallorquins doctors Guillem Colom i Miquel Dolç. Ha estat editada dins la col·lecció «Classics de tots els temps» per l'Editorial Alpha, de Barcelona.

DAES

CONFECCIONES Y BORDADOS

Colón, 32 - Tel. 11358

PALMA DE MALLORCA

FRIO INDUSTRIAL S.A.

Instalaciones frigoríficas automáticas

Aire acondicionado — Calefacción

Consúltenos y le orientaremos, sin compromiso

Viñaza, 36 - Teléfono 27940 (tres líneas)

PALMA DE MALLORCA

Els nostres llibres

**Biografia del Excmo. y Rdm. Fray
D. Pedro Roig Noguera O.F.M.
Obispo de Pamplona.**

(1615-1683) por Damián Contestí y Sastre de Estahacar. Lluçmayor, 1964. 4.º 60 pgs.

La Ciutat de Lluçmajor de cada dia dona majors proves de cultura. Dins la seva generació actual hi ha un floret d'homes de lletres, que cultiven en particular la història. Un d'ells és En Damià Contestí, Arxiver - Cronista oficial de la ciutat, que ens ha oferit una bella biografia d'un franciscà lluçmajorer, que va ésser bisbe de Pamplona. L'autor s'ha topat amb una gran escassetesa de documents per teixir una història completa, com ell hauria volgut; però la seva erudició i el coneixement de l'època li han valgut el sortir lluit en la seva empresa.

Bé mereix l'enhorabona dels lluçmajorers i tots els que estimam les autèntiques glòries de Mallorca.

**Perespectivas religiosas del Turismo
del P. Gabriel Llompарт, C. R. Palma.
1964 - 4.º 28 pgs.**

Formen aquest opuscle una sèrie d'articles o capítols que enfoquen el problema del turisme —tan viu a Mallorca— des del punt de vista moral. El P. Llompарт és un dels millors col·laboradors del Secretariat del Turisme creat en aquesta Diòcesi pel nostre Prelat. S'ha interessat per aquest apostolat modern tan necessari entre nosaltres i el seu tracte freqüent amb gent estrangera li ha donat una experiència que l'ha capacitat per treballar amb més eficàcia en aquest ram. Tots aquets articles, escrits amb novetat de forma, són certament lluminosos i orientadors per tots els que volen fer bé als turistes que nos visiten.

ELS NOSTRES DIFUNTS

D. M.ª Josepa Peña Gelabert, morí el dia 28 de Març prop passat en la seva casa natal del carrer dels Moliners, de la Ciutat de Palma. Era filla del tan conegut Poeta popular D. Pere d'Alcàntara Penya, de qui havia heretat l'estre poètic i l'amor a tot lo mallorquí. Era particularment devota de Nostra Senyora de Lluc i subscriptora antiga d'aquesta Revista. En el museu del Santuari se troben una partida d'objectes del seu pare que foren regalats per ella, i, amb molt bona amor, que és el que més val. Déu la tenga en la santa glòria.

El noble senyor D. Francesc Rosiñol de Zagranada Fuster, després de llarga malaltia sofrida amb gran resignació, morí en la pau del Senyor, en aquesta ciutat de Palma, el dia 23 del passat Abril. Al cel cia ell.

D.ª Margarida Martorell Bennassar, mare del nostre Rdm. P. Superior General, Miquel Gual, morí a Campanet molt santament, el dia 26 d'Abril passat. Descansi en pau.

Manufacturas artesanas

Vidrio artístico mallorquín

Campanet - Mallorca

MARTIN MORA

Aparejador y Contratista de obras

C. Velázquez, 28 - Teléfs. 32363 - 11091

PALMA DE MALLORCA

CUEVAS DE CAMPANET

MALLORCA

Maravilla subterránea descubierta en 1945
Filigrana de color natural, conservada en
toda su belleza original. Rodeada de ma-
ravillosas vistas panorámicas.

Espléndida iluminación - Guías intérpre-
tes - Servicio de bar.

Abiertas al público todos los días.

PLATERIA VARIOS ESTILOS,
ORFEBRERIA ARTISTICA,
ESPECIALIDAD EN OBRAS
DE ARTE RELIGIOSO
JOYERIA CODA DE
LUIS CODA
Y CIA.

BROSSA Y JAIME II
TEL. 12517
PALMA DE MALLORCA

PÀGINA DEL PAGÈS

Mes de Maig

Col·lecció de refranys i consells molt útils per als conradors i madones de la pagesia

- 1 — Tot bon mallorquí sol fer el Mes de Maria.
- 2 — Aigües d'Abril i pel Maig roades, fan les anyades.
- 3 — La creu. Dia tres la trobareu. Bendició dels fruits.
- 4 — Començament de Maig, l'hivern sol revivar.
- 5 — Quan no plou de Maig, anyada d'ordi vendrà.
- 6 — Sembrau pastenagues.
- 7 — Per l'Ascensió, l'aucell no du busques al nieró.
- 9 — Trasplantau cebes. Colliu els alls.
- 10 — La calor del mes de Maig fa la llei a töt l'any.
- 11 — Sembrau ensiam i coliflors de Nadal.
- 12 — Sembrau melons.
- 13 — No vos lleveu roba, maldament faça calor.
- 14 — Són ben bones les coques amb cireres.
- 15 — Trasplantau tomàtiques, albergínies i cols.
- 16 — Pel Maig, a segar vaig.
- 17 — El vi i el pa neixen pel Maig.
- 18 — Trasplantau lletugues i cols.
- 19 — Sembrau raves i pebrers.
- 20 — Toneu les ovelles, si no les heu toses.
- 21 — Guardau les cabeces de las francesilles.
- 22 — Santa Rita, Advocada d'impossibles.
- 23 — Sembrau fesols.
- 24 — Maig ventós i Juny calent fan bon forment.
- 25 — Sant Urbà nos lleva el vi i no nos dóna pa. (Si plou).
- 26 — Separau els eixams d'abelles.
- 27 — Espampolau les vinyes.
- 28 — La festa del Corpus.
- 29 — Treis la mel de las caseres.
- 30 — Sembrau blat de les Indies.
- 31 — Empeltau alzines, ullastres i garrovers.

ESTABLECIMIENTOS VICTORIA

Imprenta, Papelería y Objetos regalo
Jaime II, 82 y Verí, 5 - Tel. 11897
PALMA DE MALLORCA

GESTORIA

Antonio Ferrari

Sirena, 7 — INCA

GALLETAS QUELY Y CA'N GUIXA

Sólo fabrican calidad

CELLER TIPICO MALLORQUIN "SA TRAVESSA" LORENZO RAMIS

Casa de comidas - Vinos exquisitos
Fco. Navarro, 4 - M. Durán. 16. Tel. 331 - Inca (Mca.)

TURRONES DELANTE

INCA

FERRETERIA

San Miguel

DROGUERIA

San Miguel, 34 y 36 - Gater, 1 - Tel. 23822
Palma de Mallorca

ANTONIO RAMIS TORTELLA
Manufactura de Guantes y Artículos Piel
Fábrica: Perla, 6 - Tel. 168
Sucursal: Obispo Llompарт, 53 - Tel. 197
INCA (Mallorca)

CERERIA BARCELO

Velas litúrgicas, calidades para la
Santa Misa y Exposición del Santísimo

San Miguel, 142   Palma de Mallorca

Fotograbados

Reproducción de transparencias en color
Misión, 61 - interior. Tel. 13952 - Palma

Fundición de hierro,
Metales y construcción de modelos
Metalúrgicas Palma

FUNDICION Y TALLERES:

Semolera, 31 - 35   Teléfono 22087
ALMACEN: Oriente, s. n.
OFICINAS: Fontirroig, 2
PALMA DE MALLORCA

DISPONIBLE

Destilerías de Anisados y Licores
Cosechero y Exportador de Alcaparras
Jorge Perelló Serra
Carretera de Sóller - Apartado 187 - Teléfono 25696
Dirección teleg.: GELLODRA—Palma de Mallorca

Comercial ALBONS

JUAN ALBONS BENNASAR

Distribuidor Exclusivo Motocicletas BULTACO
Electro-domésticos IGNIS
Embarcaciones FIBRAPOL

General Ricardo Ortega, 11 y Manuel Guasp, 24-26
Tels. 14983 - 26238   Palma de Mallorca

LAMPARAS BRONCE
Y CRISTAL

MUEBLES Y OBJETOS
DE ARTE

VAJILLAS,
CRISTALERIAS,
JUEGOS DE TE Y CAFE

OBJETOS PARA
DECORACION
Y REGALO

Plaza Cort, 32 y 33

•
Teléfono 12140

L'efecte del FLOID After-Shave Lotion damunt el cutis irritat per la navalla o fulla d'afaitar és instantani. El refresca i vivifica, calma l'ardor i esterilitza qualsevol rascada o petit tall, evitant així el perill d'una infecció

Estimula els teixits i rejuveneix el cutis, donant-li una agradabilíssima sensació de confort que dura tot el dia. El seu perfum és distingit i masculí.

La loció FLOID per a després d'afaitar-se es ven per tot el món.

AFTER SHAVE LOTION

New

floïd
HAUGROLISED